

Täysistunto

Tiistai 12.10.2021 klo 14.04—17.59

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 9/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.55 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta, ja valiokunnan puheenjohtajana tulen täten esittelemään mietinnön.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotetaan omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä teknisluonteisella korjauksella muutettuna.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 632/1998 9 §:ssä säädetään valtionosuuden määrästä. Säädöksen ensimmäisen momentin mukaan kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään säännöksen mukaan 100 prosentin valtionosuus, kun kyse on maahanmuuttajille suunnatusta koulutuksesta, joka on hyväksytty kotoutumisen edistämisestä annetun lain 1386/2010 11 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan tai joka on oppivelvollisuuslain 1214/2020 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua koulutusta.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on pitkä kokemus maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavan koulutuksen toteuttamisesta. Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelman mukainen koulutusmalli on monipuolistanut maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opiskelumahdollisuuksia ja osaltaan tukenut maahanmuuttajien polkuja koulutukseen tai työelämään eli luonut mahdollisuuksia kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutuksen keskeisenä sisältönä on luku- ja kirjoitustaidon ja suomen tai ruotsin kielen taidon opinnot sekä muut kotoutumisen edistämisestä annetun lain tavoitteiden mukaiset sisällöt. Valiokunta toteaa, että riittävä kielitaito luo edellytyksiä sujuvalle etenemiselle koulutuspolulla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 113/2021 vp

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus sisältyy nykyisin vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmäkokonaisuuteen. Näin ollen vapaan sivistystyön järjestämän maahanmuuttajien koulutuksen ja muun koulutuksen toteutuneiden suoritteiden määrät ovat sidoksissa toisiinsa. Jos oppilaitokselle vuosittain vahvistettu suoritemäärä ylittyy, huomioidaan oppilaitoksen rahoituksessa vain vahvistettujen suoritteiden mukainen määrä. Tällöin suoritteiden ylityksistä johtuvat suoriteleikkaukset kohdistuvat samassa suhteessa kaikkeen oppilaitoksen järjestämään koulutukseen. Kun maahanmuuttajien koulutuksen rahoituksesta muodostetaan jatkossa oma kokonaisuus, poistuu tämän koulutuksen riippuvuus vapaan sivistystyön muun koulutuksen suoritetoteutumisesta. Lakimuutos selkeyttää vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmää ja on näin ollen kannatettava.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoituksen muodostuminen omaksi kokonaisuudekseen edellyttää laskelmien mukaan yhteensä 11,8 miljoonaa euroa valtionosuusrahoitusta, jotta tähän koulutukseen osoitettujen suoritteiden määrä ei pienene nykyisestään. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 22—25 lisätään vapaan sivistystyön maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen vuosittain 5 miljoonaa euroa. Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitussummaksi muodostuu 11,83 miljoonaa euroa, kun kyseistä koulutusta varten varattuun vapaaseen 5 miljoonaan euroon lisätään kehyspäättökseen mukaisesti 5 miljoonaa euroa ja vaajaat 2 miljoonaa euroa siirretään valtionosuusjärjestelmään valtionavustuksista eli maahanmuuttajien nuorisotakuun opintoseteliavustuksesta.

Hallituksen esityksen mukaan muutosten myötä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen rahoitusta on vuosittain noin 4 000 opiskelijan tarpeen kattavasti. Sivistysvaliokunta toteaa, että esitetyt muutokset parantavat vapaan sivistystyön oppilaitoksen toiminnan ja rahoituksen ennakoitavuutta ja mahdollistavat pitkäjänteisen koulutustarjonnan suunnittelun myös muille vapaan sivistystyön koulutuksille. Valiokunta katsoo, että lisärahoitus mahdollistaa nykyistä paremmin koulutuksen suoritteiden rahoittamisen täysmääräisesti.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen määräraha on esitetyistä lisäyksistä huolimatta kuitenkin edelleen niukka. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille esimerkiksi kansalaisopistojen järjestämän niin sanotun UMAKO-koulutuksen yksikköhintaa koskevia ongelmia ja yleisemminkin näkemyksiä siitä, että kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyille koulutuksille osoitettava määräraha on edelleen riittämätön, jotta kaikkiin koulutustarpeisiin voitaisiin vastata. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoituksen riittävyttä seurataan ja arvioidaan tulevana vuosina.

Nyt käsiteltävä esitys koskee maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitusta. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että myös kotoutumisajan ylittneiden maahanmuuttajien koulutustarpeisiin vastataan ja että heille voidaan turvata mahdollisuudet osallistua kotoutumista edistävään koulutukseen. Valiokunta katsoo, että myös kotoutumissuunnitelman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille suunnattavien koulutusten rahoituksen vakiinnuttamista ja riittävyttä tulee jatkuvasti arvioida.

Yhteenvetona valiokunta toteaa, että kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuutta on seurattava ja arvioitava säännöllisesti ja arvioinnin perusteella on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Ja sitten se yksi pykälämuutos, jonka me teimme. Yksityiskohtaisissa perusteluissa toteamme 10 §:stä — valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen on siis otsikko tällä pykälällä — että ehdotettuun 10 §:ään sisältyy säännös, jonka mukaan ”Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 113/2021 vp

joissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus”. Kun mainituissa 9 §:n 5 momentissa säädetään kansanopistojen järjestämisestä koulutuksesta ja kun kansanopistojen suoritteina käytetään opiskelijaviikkoja eikä opetustunteja, ehdottaa sivistysvaliokunta säännöksestä poistettavaksi viittauksen opetustunteihin, ja niinhän me sitten tosiaan teimmekin.

Eli näillä menttiin. Yksi vastalause meillä tässä sitten oli, mutta hyvin oltiin sitä mieltä, että kotoutumiskoulutus tarvitsee rahaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä. Edustaja Kinnunen poissa. Näin yleiskeskustelu on päättynyt... [Paula Risikko: Hei, mulla oli puheenvuoro!] Anteeksi. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.02 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitos, kun huomioitte. Ihan vain omana puheenvuoronani haluan tämän, koska tuo äskeinen oli mietinnön esittely. Totean vain sen, että meillä oli erittäin hyvä keskustelu tästä kotoutumiskoulutuksesta, ja me kävimme myös keskustelua siitä, mikä merkitys esimerkiksi kielitaidolla on esimerkiksi kotoutumiselle. Me tultiin siihen tulokseen, että sillä on valtavan suuri merkitys, ja me todettiin se myöskin meidän mietinnössä, että se luo edellytyksiä etenemiselle myös koulupolulla, että saisi sen kielitaidon mahdollisimman nopeasti, suomalaisen kielitaidon. Mutta se ei ihan yksinkertaista tietenkään ole, ja siitä syystä me kannustamme toki siihen, että olisi tarjolla kielikoulutusta, joko suomen tai ruotsin kielen koulutusta, ja että maahanmuuttajat voisivat mahdollisimman nopeasti sitten siihen osallistua.

Useimmiten se kielitaidon oppiminen onnistuu kaikkein parhaiten, kun on tekemisissä ihmisten kanssa, jotka puhuvat sitä kieltä, mitä haluaa oppia, ja nimenomaan esimerkiksi työssä tai sitten esimerkiksi erilaisissa vuorovaikutussuhteissa, harrastuksissa, joissa voi sitä kieltä opetella, samalla kun tietysti ovat myöskin nämä formaaliset ohjelmat, mihin kannattaa sitten osallistua.

On hienoa, että Suomessa on tarjolla kotoutumiskoulutukseen liittyvänä myöskin tätä kielikoulutusta, joka on kyllä ihan omastakin mielestäni hyvin pitkälle ehdoton edellytys sille, että voi sitten ymmärtää suomalaista kulttuuria ja tietää sen, miten täällä toimitaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niikko, olkaa hyvä.

16.04 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! En malta olla tarttumatta tähän kielten opiskeluun. Nimittäin onhan se selvää, että jos ei kieltä opi maassa, niin ei opi elämään maassa maan tavalla. Meillä on kuitenkin pieni ristiriita tässä, kun mennään kuntatasolle näitten kielten opetuksen ja oppimisen vaatimusten suhteen. Meillä nimittäin saa käytännössä käyttää tulkia ainakin Vantaalla hamaan maailman tappiin saakka oppimatta kieltä, kun asioi viranomaisien luona. Tällainen palvelu, jossa on tällainen piikki auki tulkin käyttöön käytännössä rajattomasti, ei johda siihen, että on halua oppia kieltä, ja jos ei ole halua oppia kieltä ja tarvetta oppia kieltä, silloin on aivan selvä asia, että niitä suomalaisia kulttuurillisia ja muita tapoja ei tule omaksuttua.

Tämä myös lisää sitä, mitä vastaan me yritämme kuntapolitiikan tasolla tehdä, eli se-segregoitumista. Meillä on havaittu ainakin Vantaalla, että segregoituminen tapahtuu juuri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 113/2021 vp

siten, että samankieliset ihmisryhmät muuttavat mielellään samaan kaupungin vuokrataloon ja muodostavat semmoisia lähiöitä, joissa ei tarvitse puhua kuin sitä yhtä ja samaa kieltä, joka ei ikävä kyllä ole välttämättä suomen kieli. Nyt meidän pitäisi täällä valtion tasolla mielestäni edetä siten, että meidän pitäisi antaa kunnille sellaiset kannusteet, elikkä suomeksi sanottuna ei antaa rahaa sinne näitten kielitulkkien järjestämiseen muuta kuin sen määrätyn ajan, että voi saada niitä asioita kuntoon. Tämä kannustaisi mielestäni kielen opiskeluun kyllä paljon paremmin kuin monet muut toimenpiteet.

Lisäksi kaikkein paras ehkäisy segregaatiota vastaan on se, ettemme anna esimerkiksi yhden kansanryhmän muuttaa samaan taloon, niin kuin vaikka meillä Vantaalla on talo, jossa voi olla 80 asuntoa, ja monesti sinne tahtoo tulla samankielisiä ihmisiä talo täyteen. Me ollaan Vantaalla tehty semmoinen periaatteellinen linjaus, että vuokra-asunnoissa, vuokrataloissa ei annettaisi enää syntyä tällaisia keskittymiä, mihin syntyy tällaisia alueita, joilla ei ole tarvetta oppia kieltä. Eikö se ole hyvä lapsillekin, että kun mennään hiekkalaatikkoon, siellä kuulee suomen kieltä ja oppii suomen kielen jo sitä kautta? Tällaista kehitystä soisin hallituksen tukevan isommassa mittakaavassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.06 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä nyt ilmeisesti sallittaneen pieni kotoutuskeskustelu. Meillähän oli tässä vähän laajempikin keskustelu joitakin viikkoja sitten eduskunnassa.

Tätä keskustelua minusta leimaa se, että suomalainen yhteiskunta syyllistää itseään kovin helposti siitä, että me olemme epäonnistuneet ja tarjolla ei ole riittävästi palveluja. Vaikka palveluja olisi joka niemennotkossa, niin jos ihminen ei ole motivoitunut tai häneltä ei edellytetä sitä, ei hän silloin opi eikä ehkä haluakaan oppia.

Mitä tulee näihin kunnan palveluihin, olemme perussuomalaisina muun muassa Hyvinvoinnilla tehneet useita esityksiä siitä, että verovaroin ei enää opetettaisi henkilöille heidän omaa kotimaista kieltään. Kyllä nyt pitäisi keskittyä verovaroin opettelemaan suomea eikä sitä kieltä, mikä sitten itselle on se ehkä mieluisin ja läheisin. Lisäksi meidän tulisi toimia siten, että jonkin aikaa saa tulkkipalveluita ja se on sitten siinä, ja omin varoin voi hankkia lisää tulkkeja. Otan esimerkin, että lähtisin nyt Italiaan, Ranskaan tai Yhdysvaltoihin: en minä siellä mitään tulkkipalveluja saa, tai mitään muitakaan erityispalveluja, vaan siellä edellytetään, että olen tullut sinne töihin ja huolehdin itsestäni ja mikäli en pärjää, minun pitäisi palata kotimaahani.

Meidän pitäisi muutenkin käydä keskustelua siitä, miten meillä olisivat turvapaikkapäätökset väliaikaisia, ja meidän kansalaisuusedellytysten pitäisi olla sidottu kielitaitoon ja muuta. Meidän pitää siirtyä velvoittavampaan lainsäädäntöön. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 113/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.